

PARTICULARITĂȚILE CARACTERISTICE CREȘTERII ECONOMICE

Nicolae VEREJAN

Catedra Management

Le présent article décrit le concept et les caractéristiques théoriques et pratiques de la croissance économique ainsi que les particularités de celle-ci dans la République de Moldova.

Pe lângă cuantificarea gradului de creștere economică este necesară o evaluare a relevanței, eficienței, eficacității, durabilității și impactului acesteia asupra indicatorilor de dezvoltare economică și socială. Deseori, utilizarea sintagmei „creștere economică” este incorect interpretată și percepută chiar de către decidenții din domeniu. Conform aprecierilor făcute pentru anul 2006 de către factorii de decizie de cel mai înalt nivel, în pofida unui an destul de complicat s-a reușit o stabilitate și creștere economică.

Înainte de utilizarea sintagmei „creștere economică” este important a delimita două lucruri care, în aparență, sunt clare pentru toți, dar neînțelese încă:

1. Ce reprezintă o creștere economică?
2. Care sunt efectele creșterii economice (ce determină o creștere economică)?

Deși creșterea economică cuantificabil reprezintă ritmul creșterii PIB-ului în termeni reali de la an la an, de la perioadă la alta, efectele creșterii economice sunt împărțite în două grupe:

a) **efecte atribuite la modificările de resurse utilizate (factori de producție)** care determină o creștere economică sănătoasă, și anume:

- modificările cantitative și calitative ale forței de muncă atrase în câmpul muncii (populația ocupată);
- modificările cantitative și calitative ale capitalului atras în economie;

b) **efecte atribuite la modificarea eficienței utilizării acestor resurse**, și anume: gradul de majorare a productivității muncii și a productivității capitalului.

Important de reținut: dacă măcar unul din cele două efecte nu se majorează pe parcursul perioadei de referință pentru care se estimează PIB-ul, nu se poate de apreciat că pe parcursul acestei perioade a avut loc o creștere economică, chiar dacă matematic ritmul creșterii PIB-ului în termeni reali este pozitiv. Este o concretizare principială care trebuie conștientizată atunci când utilizăm sintagma „creștere economică”.

Toate modelele macroeconomice de descriere a mecanismului de funcționare și prosperare a unei economii, începând de la clasici și până în prezent, atunci când estimau rezultatul scontat al modelului, al unei creșteri economice, făceau această estimare pe baza efectelor pe care le-a provocat creșterea economică, și nu pe baza aprecierii pur matematice a indicatorului agregat (final), în cazul nostru – PIB.

Modelele menționate utilizează estimări precum modificarea șomajului în economie, stabilitatea prețurilor, volumul capitalului atras în economie, eficiența economică care caracterizează diminuarea costurilor de producție datorită acumulărilor de capital și progresului tehnic al acestei economii etc.

Particularitatea percepției oficiale a mecanismului de funcționare a economiei naționale este că chiar și atunci când economia se confruntă cu grave și profunde dezechilibre, atât la micro- cât și la macronivel, tratările oficiale sunt orientate către determinarea unor calificative pozitive economiei. O creștere a PIB-ului pe parcursul ultimilor cinci ani oficial arată tendința pe care o are economia, respectiv „începutul” unei perioade de ascensiune în cadrul fluctuațiilor ciclice a economiei.

Or, indicatorii de avertizare care semnaleză momentele ce preced modificările de anvergură într-o economie, în ciclul economic pe termen mediu (10-12 ani) sunt: sporul mediu al celor atrași în câmpul muncii, noi cazuri de șomaj, volumul investițiilor neproductive sau productive, profiturile obținute în economie, volumul veniturilor reale, raportul dintre inflație și productivitatea muncii, respectiv raportul dintre preț și costul muncii, productivitatea factorilor de producție, rata inflației etc.

Pe fondul creșterii PIB-ului din anii precedenți, în economia Moldovei majoritatea acestor indicatori s-au acutizat. Creșterea PIB-ului a avut loc pe fondul unor importante dezechilibre macroeconomice ce poate caracteriza mai degrabă o stagnare a ascensiunii decât o înviorare a ascensiunii economice.

Reieșind din noile circumstanțe, este oportun, probabil, de a utiliza o nouă tratare a creșterii economice, cum ar fi: creștere economică pe fondul instabilității macroeconomice; creștere economică atipică; creștere economică paradoxală; creștere economică nearmonioasă.

În genere, măsurarea performanțelor unei economii presupune utilizarea unui sistem adecvat de indicatori care se intercondiționează reciproc, sistem de indicatori modelați care sesizează fazele prin care trece o economie și oferă posibilitatea unor prognoze privind mutațiile esențiale din această economie. Astfel, elaborarea unui sistem complex de indicatori statistici utilizați obligatoriu la fiecare sfârșit de perioadă luată în calcul ar determina clar tendința generală a economiei, precum și reușitele economice și sociale ale țării. Acest sistem de indicatori ar putea fi clasificat în mai multe grupe, în dependență de importanța acordată, iar fiecare grupă detaliată cu indicatori concreți pe un eșantion major de întreprinderi din diverse ramuri, consumatori, salariați, șomeri cu informații amănunțite: de la numărul mediu de ore lucrate lunar și volumul de producție în unități valorice și fizice până la formarea netă de noi întreprinderi, rentabilitățile înregistrate, re tehnologizarea întreprinderilor, capacități de producție utilizate, productivitatea etc. Implementarea unui astfel de model, de altfel implementat cu succes în țările dezvoltate, este costisitor, dar inevitabil.

Eficiența economică a unei economii naționale este o situație în care prin intermediul procesului de creștere economică se asigură diminuarea costurilor de producție pe unitate de bun economic datorită acumulărilor de capital și progresului tehnic din această economie.

Mecanismul reflectării eficienței economiei naționale trebuie adaptat continuu la procesele reale de creare a bunurilor. Cu cât numărul de bunuri la 1 leu cheltuieli este mai mare, cu atât eficiența va fi mai mare. În procesul de creare a bunurilor există posibilitatea modificărilor directe sub influența factorilor interni și externi atât a dimensiunii cantitative, cât și a dimensiunii valorice. Astfel, dacă intervine ca eveniment economic, de exemplu, creșterea cheltuielilor de producție sub influența creșterilor de prețuri la materia primă în timp ce economia reușește menținerea constantă a volumului de producție, eficiența scade. Reducerea eficienței economice în cazul dat nu este un rezultat dependent nemijlocit de economie, ci de piața materiilor prime, cu toate că poate exista și cazul când economia nu optimizează cheltuielile aferente procesului de producție sau tehnologia utilizată nu mai este performantă, astfel că creează noi cheltuieli.

La nivel de economie națională este mult mai complicat procesul de cuantificare a eficienței economice după această logică, în schimb pot fi reliefate concluzii elocvente în baza acestei metodologii, și anume: orice majorare a prețurilor factorilor de producție, a resurselor utilizate diminuează substanțial eficiența economiei naționale și motivația producătorului de a produce bunuri.

În aceste condiții, eficiența economiei naționale poate fi restabilită și chiar majorată dacă cererea agregată a acestei economii în termeni reali crește. *O creștere a cererii agregate în perioada curentă poate fi un semnal de majorare a eficienței economice pentru perioadele nemijlocit următoare*, deoarece o sesizare a majorării cererii curente (pentru anul 2006 este estimată aproximativ cu cca 20%) logic trebuie să fie succedată de o majorare a cantităților de bunuri și servicii oferite de această economie în perioadele imediat următoare.

Trebuie de remarcat că acest deziderat este posibil de realizat în condițiile existenței suficiente și la prețuri rezonabile a resurselor financiare, umane și materiale. În caz contrar, efectul final se regăsește în expansiunea procesului inflaționist sub presiunea creșterii cererii interne, a costului factorilor de producție și a dezechilibrelor în balanța comercială a țării.

Datorită creșterii volumului de bunuri și servicii oferite pe piață ca urmare a creșterii cererii agregate (PIB-ului), eficiența economică, în cazul când toți ceilalți factori rămân constanți, va crește în aceeași proporție.

Această afirmație este valabilă atât timp cât costurile de producție nu se modifică. Dacă costurile de producție în economie se majorează, efectul creșterii cererii agregate în raport cu eficiența va fi cu totul altul.

Astfel, dacă ritmul de creștere a costurilor de producție este superior ritmului de creștere economică, eficiența economică a economiei naționale în perioada imediat următoare se va diminua.

Prezentat la 05.03.2007